

2008-06-18

Kraftö AB  
Malin Löfgren  
Stockholms Frihamn Hus D våning 2  
115 56 Stockholm

### **Synpunkter på "Projekt Ljusterö" angående byggnation av 23 vindkraftverk**

I enlighet med Kraftö's erbjudande att lämna synpunkter på projektet lämnar jag härmed följande synpunkter och begär att de ska beaktas i Kraftö's arbete och särskilt i miljökonsekvensbeskrivningen och bifogas miljöansökan till länsstyrelsen på det sätt Kraftö beskrivit på samrådsmötet.

#### **Ett stort kraftprojekt kräver ett omfattande samråd**

Syftet med ett samråd är att informera potentiellt berörda personer, i synnerhet fastighetsägare, om alla delar av projektet så att de kan lämna synpunkter på projektet. Speciellt viktigt är att de kan påtala förhållanden som Kraftö bör känna till så att Kraftö kan anpassa sitt projekt till dessa. Berörda i Miljöbalkens mening är inte bara juridiska "sakägare" exempelvis fastighetsägare inom någon kilometer från etableringen, utan alla fastighetsägare på Ljusterö och närliggande öar och andra som vistas där betydande tid. Kraftö har annonserat och haft möten, vilket borde vara ett minimum, men endast lyckats nå en mycket liten andel med sin information (några hundra av många tusentals berörda). Majoriteten av de berörda känner inte till projektet eller har inte tagit del av väsentlig information om det. Etableringen rör stora ytor. Det är därför mycket sannolikt att Kraftö inte känner till viktiga förhållanden. Kraftö har inte heller tagit med ledningsdragnings- och vägbyggnadsinformation och missar därför helt synpunkter om sådana förhållanden som mycket väl kan påverka placeringen.

Jag begär att Kraftö etablerar en permanent skärmutställning eller liknande på ett strategiskt ställe, exempelvis vid färjan så att alla som vistas på Ljusterö har en chans att veta tillräckligt. Denna information måste finnas där hela sommaren och det måste gå att ge synpunkter till och med september. Då har Kraftö gjort informationsansträngningar som står i proportion till projektet. Informationslokalen vid Ljusterö Torg kan också fungera, men då ska informationen som lämnas röra de 23 verken och dess miljökonsekvenser och inte blandas med vindkraftandelar.

#### **Stora brister i samrådsunderlaget**

Kraftö har gjort bra fotomontage och kartor, men det finns ändå allvarliga brister i den information som lämnats på hemsidan, i skriftlig information och muntligt på samrådsmötet:

- Avsnittet om att "Vindkraftproducerad el ersätter idag nästan uteslutande importerad el från kolkraft...". Detta påstående är direkt felaktigt och inte relevant. Under vindkraftverkens livslängd planeras att Sverige blir en betydande exportör av el, där den största expansionen av produktion blir kärnkraft, och även en del vattenkraft. Nordeuropas kraftbalans kommer att ändras, men grannländernas kolkraftverks produktion styrs av många andra faktorer än marginalpriset på svenskproducerad el. Det finns exempelvis andra elmarknader, råvarupris, värmebehov, livslängd, skatter, löner osv. Det är alltså löjligt långsökt att påstå att vindkraftverk på Ljusterö direkt påverkar just kolkraftverk att avstå produktion och minska utsläpp. Detta

informationsavsnitt är helt vilseledande och måste omedelbart tas bort! Det räcker bra med den information om nytta som finns i form av producerad förnyelsebar el till ett antal hushåll, inga utsläpp från vindkraftverken mm.

- Kraftö har koncentrerat sig på lokalisering av kraftverken och inte utrett ledningsdragning och vägbyggen alls. Dessa är en direkt konsekvens av kraftverksetableringen som rör stora ytor. Tydlig information om sträckning mm måste ingå i informationen och i kommande MKB. Kraftö har alltså inte ännu informerat om hela projektet! Att det senare kanske är Eon (annan part) som ska bygga ledningar är inte relevant. Kraftö's projekt är upphovet.
- Vyerna är inte rättvisande. Kraftö visar grå-tunna stillastående kraftverk oftast från sidan. Den verkliga vyn för det mänskliga ögat är torn med betydligt större kontrast och rörliga blad. Vyerna borde visas mer kontrastrika och med halvtransparenta skivor som rotor. Det visar bättre det verkliga intrycket. Ändra!
- Samrådet ska klart visa projektet och dess miljökonsekvenser. Enbart! Och det ska bara röra de 23 verken som ansökan avser. Kraftö har istället låtit Ljusterö vind (annan part) göra reklam för vindandelar i det verk som är under uppförande, vilket är helt irrelevant. Det framkom på direkt fråga på mötet 31/5 att Ljusterö vind inte har med projektet att göra. Det är en helt öppen fråga vilka som kan bli delägare eller kraftköpare från de 23 verken enligt Kraftö på mötet. Informationen på hemsidan om att närboende och kommunen kommer få erbjudanden är alltså grovt förhastad och ska tas bort tills detta erbjudande är konkret. Samrådet kan därför inte anses vara genomfört på ett korrekt sätt.

Jag begär därför att komplett och korrekt samrådsinformation sprids och att ytterligare möte hålls när rimligt komplett information finns.

### **Storskalig etablering kräver seriös lokaliseringsundersökning**

Kraftö kan inte tillräcklig väl motivera varför Ljusterö valts som etableringsplats. Praxis vid ansökan enligt Miljöbalken angående så här stora etableringar är att man måste göra mycket ingående undersökningar av olika lokaliseringar (regionalt eller nationellt) där man balanserar nytta (el man får ut), kostnader och miljöpåverkan. Detta har Kraftö inte gjort. Kraftö medgav på samrådsmötet att den alternativa förlägningsplatsen på fastlandet man redovisar är en ren skrivbordsprodukt utan djup. Jag kräver att Kraftö inventerar åtminstone hela Roslagen och gör en undersökning av minst en plats till med lovande förhållanden med minst samma undersökningsdjup som på Ljusterö, och att detta ingår i MKB.

### **Svaga Ljusteröargument**

Kraftös nuvarande motivering för Ljusterö bygger på mycket svaga argument. Den egentliga anledningen tycks vara att Kraftö-personal bor där och vill göra något bra för ön, och man hänvisar till drifterfarenhet från existerande verk. Kraftö måste faktiskt inte bygga där man bor. Det är inte relevant. Bristerna i resonemangen är bland annat:

- Existerande verk har bara drivits ett par –tre år. Det är alldeles för lite för att statistiskt kunna påstå att Ljusterö är bra vindmässigt. De andra verken ligger ju kilometer ifrån och kan ju ha helt andra förhållanden. Och kommande år kan ha helt andra vindar.
- Kraftö's policy eller vision att försörja ön eller kommunen uppfylls av 2 respektive 5 verk. Det behövs inte alls 23 verk till för det.
- Kraftö säger sig stödja jordbrukare och lokalt näringsliv. Men ersättningen till landägaren blir liten efter skatt och det är inte alls en garanti för att landskapet hålls öppet. Och vem vill ha det öppet med dessa kraftverk? Dessutom finns

det goda skäl att anta en tillbakagång av näringslivet när antalet besökare på ön minskar.

- Det framgår tydligt av Kraftö's information att antalet verk valts maximalt för maximal lönsamhet. Detta bekräftades på mötet. Dagens föreslagna koordinater och antal verk är ett resultat av optimering. Kraftö tycks ha provat kombinationer med hänsyn till gynnsamma markägare och buller/skuggområden så att de precis hålls utanför fastighetsägares tomter. Detta är en baklängesmetod som är helt oacceptabel och som inte alls visar att antalet kraftverk eller huvudplats för etableringen valts utifrån vettiga kriterier. Med Kraftö-metoden kan man i princip föreslå vilka vansinniga etableringar som helst varhelst man hittar mark.
- Kraftö utgår från normer och standardberäkningar och rekommenderade avstånd/antaganden. Dessa är de normer som gäller just nu. Enligt branschlitteratur ökar nu många länder och delstater med lång erfarenhet av vindkraft sina avståndskrav till 1 – 2 km. Denna erfarenhet är värd att beakta. Det indikerar starkt att Ljusterö inte är en bra plats för så här många stora verk. Knappt ett verk skulle kunna byggas på Ljusterö om 2 km var ett krav. Vad händer om 2 km blir ett EU-krav?

### **Helt oproportionerlig miljöpåverkan**

Kraftö har inte alls redovisat hur man motiverar ingreppet i ett område med "Riksidress för det rörliga friluftslivet" enligt miljöbalken 4 kap 2§. Ön domineras helt av fritidsboende och är bas eller tillflyktsort för omfattande rörligt friluftsliv. Ljusterö är en mycket stor fritidspark! Jordbrukarna är i extrem minoritet! De helt dominerande anledningarna till att fritidsboende vill vistas på ön är:

- Man vill uppleva naturskönhet utan inslag av stad eller industri
- Man vill ha lugn och tyst miljö
- Man vill kunna röra sig i naturen utan störningar

Kraftö utgår från att fritidsboende vistas på sin tomt, helst inne i sitt hus och därmed inte blir störda. Detta är helt fel antagande! Den föreslagna massiva etableringen ruinerar naturskönheten i och med kraftverkens storlek och antal. Detta är storindustriell skala som inte hör hemma i en fritidsbygd med riksidress. Nästan all "fritidsyta" på ön blir störd.

Den totala ytan som berörs direkt av byggnationer blir omfattande. Andelen störd yta på ön är över 50%! Kanske betydligt mer! Detta styr (stoppas nästan helt) alla annat möjlighet till etablering av annan bebyggelse eller verksamhet för all överskådlig framtid. Det finns mycket alternativa användningsmöjligheter för de påverkade markområdena.

Djurlivet påverkas. Djuren vill troligen inte vistas i en störd zon. Vart ska de då ta vägen? Ska de simma till fastlandet? Kraftverken blir alltså en stresspåverkan på djuren som är helt oacceptabel.

Berggrund och grundvatten påverkas. Ljusterös vattenförsörjning är mycket känslig med stor risk för saltvatteninträngning från djupare berglager till vattentäkter. Etableringen av verk, ledningar och vägar kommer att innebära

mycket sprängning som kan rubba grundvattenbalansen. Hur dess miljökonsekvenser ska undvikas har Kraftö inte alls tänkt på?

Kraftö har inte alls belyst risk för hälsa hos djur och människor pga tekniken. Marken kommer inte spärras av. Det innebär att is kan falla ned på människor eller djur. Risker för haveri är inte heller belyst alls. Drifterfarenheter börjar ny komma, men tekniken är ny. Torn har gått av, blad har gått av, rotorerna har ramlat ner... En bladbit kan slungas kilometervis enligt haveriexperter. Detta måste belysas.

### **Naturområde med speciella miljöintressen Kårnäs – Tranvik - Grundvik**

Det finns ett naturområde som Kraftö säkert inte känner till att man måste ta speciella hänsyn till. Våldigt många Kårnäsbor, Tranviksbor och Grundviksbor vistas mycket frekvent i området längs västra kusten och mitt på ön mellan dessa orter. Det är mycket naturskönt, helt utan buller (i stort sett väglöst) och har ett rikt växt- och djurliv. På Lasthomen finns havsörn (klarar inte att väja för vindkraftverk), på strandängarna i Boviken och vis Storholmen häckar massor med sjöfågel. På Norrängen och Norrängsudden ses ofta ugglor. Fyrfota djur har en fristad i och med lugnet och att ingen trafik kan förekomma. Norrviken är ordninggjord fritidshamn och skyltat friluftsområde. Det vore alltså ett helt fel att bygga Tranviks-parken. Djurliv och naturströvtåg ruineras helt. För mig personligen är det en katastrof. Jag vistas flera timmar varje helg en stor del av året i detta område, och har därför satsat mycket på min Kårnäsfastighet. Nu tar ni bort hela grunden för denna satsning. Bo på Kårnäs blir halvt meningslöst! Inget kan kompensera det.

Bilder från området:



### **Krav på miljökonsekvensbeskrivning (MKB)**

Jag begär alltså att er miljökonsekvensbeskrivning bland annat måste beakta:

- Ett seriöst pratsvalarbete måste presenteras. Minst regionalt. Andra bra platser måste undersökas. Ljusterö kan då mycket väl visa sig vara ett dåligt alternativ.
- Tydlig anledning till varför just Ljusterö valts måste framgå. Fördelar måste kvantifieras jämfört med andra platser. Tydlig anledning till antalet verk just på detta ställe måste klart framgå. Varför lägger man inte vissa parker på någon annan ö. Om det finns kraftnätsfördelar måste det framgå. Det måste i så fall bygga på en detaljerad bedömning från Eon.

- Nyttobeskrivningen ska begränsa sig till den direkta nytta som verken ger dvs producerad el. Kraftö har inget avtal med kolkraftproducent om att lägga ned och kan då inte hävda någon sådan nytta.
- ALLA miljökonsekvenser på människa och miljö ska belysas. Även djurlivet måste inventeras.
- Forskning kring långvarig exponering av denna typ av ljud måste presenteras.
- En seriös riskanalys måste presenteras.
- ALLA delar av projektet, även vägar och ledningar måste tas med konkret.
- Sekundär verksamhet såsom biltrafik ska tas med.
- En livscykelanalys specifik för detta projekt ska redovisas.
- Noggrannheter i beräkningar måste presenteras. Idag är marginalerna mot bebyggelse (bullerkartor, skuggor) extremt små. Om det visar sig att noggrannheten är +/- 200 meter kan nuvarande lokalisering ha för små marginaler.
- Hänsyn tas till naturområdet Tranvik – Kårnäs - Grundvik . Tranviksparken slopas.

Hälsningar

Per Ringström                                      Västerhamnsvägen 1   Kårnäs 1:105  
Civ ing. Kraftverksingenjör  
Tel 070-3376424

Permanent adress:  
Vägmästarbacken 6 163 54 Spånga

e-post: per.ringstrom@bredband.net